

ДОКАЗ БЕЗСМЕРТЯ ДУШІ АБО «ЩО ПЕРВИННЕ, ДУХ АБО МАТЕРІЯ?»: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

А За допомогою теорії ймовірності доведено, що якщо людина являє собою лише фізичне тіло, то ймовірність її існування в даному часі й просторі дорівнює 0%, але якщо у людини є первинною все-таки безсмертна душа, то ймовірність її існування в даному часі й просторі дорівнює 100%.

Ключові слова: доказ безсмертя душі; безсмертя; душа; реінкарнація; час; шанс; простір; подія

Актуальність проблеми. У всі часи людство цікавило такі питання: життя і смерть, що чекає нас після смерті, навіщо ми тут ... Рано чи пізно, але над цими питаннями замислюється кожен, незалежно чи віруюча він людина, чи ні.

З давніх-давен люди вірили в життя після смерті, й у ритуалах поховання померлих, так чи інакше, простежувалася підготовка до загробного життя. Якщо звернутися до стародавньої міфології (греків, єгиптян, ацтеків та ін.), світових релігій (буддизм, християнство, іслам), національних релігій (синтоїзм, індуїзм, іудаїзм) тощо, практично всі вони передбачають те чи інше існування після смерті тіла.

Ніхто не хотів би зникнути безслідно й назавжди, тому поряд зі спробами довести існування «життя після життя», як і алхіміки раніше, сучасні вчені і медики намагаються знайти засіб для запобігання старіння та знайти еліксир для вічного життя, але рецепт безсмертя й досі не знайдений.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Спроби довести існування душі або потойбічного світу робилися давно й неодноразово, наприклад, експерименти американського лікаря і біолога Дункана Макдугала або дослідження американського лікаря і психолога Реймонда Моуді.

Дункан Макдугал намагався дослідним шляхом довести існування душі. Для цього він побудував спеціальне ліжко, яке представляло собою великі ваги з високою чутливістю, до декількох грамів. Для проведення експерименту він відібрав шість хворих, які перебували в передсмертній стадії й спостерігав за зміною їхньої ваги в момент смерті. У одного з пацієнтів втрата ваги у момент смерті склала 21 грам. У березні 1907 р. результати експерименту були опубліковані в періодиці, а після і в наукових виданнях, наприклад, у журналі «American Medicine». Перша критика з'явилася у статті, опублікованій у цьому ж журналі, у листах читачів [7].

Реймонд Моуді найвідоміший завдяки своїм книгам про життя після смерті й навколосмертні переживання. Найпопулярніша його книга – «Життя після життя». Це

один із перших дослідників, який описав переживання близько 150 людей, які пережили клінічну смерть. Моуді виділив 9 найчастіше згадуваних відчуттів, які регулярно з'являлися у звітах:

- чутні звуки, схожі на гудіння;
- почуття вмиротворення і безболісності;
- наявність відчуття відстороненості;
- почуття подорожі через тунель;
- почуття паріння в небеса;
- бачення інших людей, часто мертвих родичів;
- зустріч з духовною або що світиться істотою;
- огляд картин минулого життя;
- почуття небажання повернутися до життя.

Такі спогади тих, хто опинився на деякий час «за гранню», завжди ретельно вивчалися. У другій книзі «Роздуми про життя після життя», яка вийшла в 1977 р., кількість різних переживань збільшилася до 15 [3].

У 1978 р. була заснована Міжнародна асоціація дослідження навколосмертних переживань (IANDS). У 1998 р. доктор медицини Джеффри Лонг заснував Фонд досліджень навколосмертних переживань (NDERF). Згідно з опитуванням, проведеним інститутом Геллапа, приблизно вісім мільйонів американців стверджували, що мали подібний досвід чуттєвих переживань. Навколосмертні переживання відносяться до явищ, які вивчають такі академічні дисципліни, як психологія, психіатрія і медицина [9].

У 2001 р. голландський кардіолог Пім ван Ломмель провів дослідження навколосмертних переживань у пацієнтів, які перенесли зупинку серця. Із 344 пацієнтів 62 (18%) повідомили свої спогади про операцію, 41 (12%) повідомили про те, що пережили навколосмертні переживання, включаючи досвід поза тілом. Ван Ломмель стверджував, що деякі пацієнти були здатні точно описати обстановку операційної, хоча свідчення електроенцефалографії не реєстрували мозкової активності. Пім ван Ломмель порахував це доказом можливості існування свідомості незалежно від мозку, а мозок став розглядати як «приймач» для свідомості [там само].

У жовтні 2014 р. в журналі Resuscitation Сем Парнія з колективом співавторів з низки клінік повідомили, що, згідно з даними інтерв'ю одного з пацієнтів, через 30 секунд після зупинки серця, коли електрична активність мозку повинна була вже бути відсутня, його свідомість була активно протягом, ймовірно, трьох хвилин і реєструвала зовнішню інформацію. Це, на думку авторів, може служити підтвердженням збереження свідомості після повного відключення мозку [там само].

У 2017 р. вчені Нью-Йоркського університету США, проаналізувавши багато клінічних смертей пацієнтів із США та Європи, зробили висновок, що навіть зі смертю тіла, яке припиняє демонструвати ознаки життя, свідомість людини може продовжувати функціонувати [там само].

«У наш час людство все більше відкриває неосяжного для розуму раніше, але смерть не є відкритою картою, щодо неї лишається доволі невідомого, незрозумілого, багато чого ми не можемо пояснити і прийняти розумом», – пишуть у своїй статті «Феномени сенсу життя, смерті та безсмертя в ретроспективі світової філософської думки» В. П. Культенко, Т. А. Гнатюк [5, с. 128].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Скільки не проводилося дослідів та експериментів у цій сфері, доказів існування безсмертної душі поки що немає. Так, відповідаючи на критику, доктор Макдугалл визнає, що втрата маси пацієнтами могла відбуватися внаслідок виділення з тіла після смерті різних твердих, рідких або газоподібних субстанцій [7]. У числі факторів, що викликають появу видінь, при переході в інший світ, називають гіпоксію, гіперкапнію, дію ендорфінів і серотоніну, ефект впливу кетаміну; патологічну активність кори скроневої частки або лімбічної системи [9].

Мета статті. Теоретичний доказ безсмертя душі підштовхнув нас до практичного вивчення цього питання. Отримання практичних доказів у даній сфері, на наш погляд, призводить до перегляду наукових поглядів на питання світобудови, життя, смерті, сенсу життя.

Викладення основного матеріалу. Розвиток уявлень людини, які вона асоціює зі смертю, проливають світло й на сприймання людьми сенсу свого життя та основних його цінностей. Динаміку змін у визначенні понять сенсу життя і смерті від античності до наших днів дослідив О. М. Легун у статті «Сенс життя і філософія смерті» [6].

Прагнення здолати страх смерті призводить до того, що вже в античній філософії формуються дві основних концепції. Перша, віра в безсмертя душі – Сократ, Платон, Арістотель, друга пов'язана із прийняттям смерті, зокрема, Епікур, стоїки, закликали до «мужності бути» і йти до кінця [там само, с. 295].

Платон, Публій Сір, Арістотель намагалися допомогти людині здолати страх перед смертю, відстоюючи тезу

про безсмертя душі. [там само, с. 296]. Цицерон переконував, що померлі «живі і притому живуть тим життям, яке лише одне і заслуговує на назву життя» [12]. У своїх діалогах «Про старість. Про дружбу. Про обов'язки» він писав: «Якщо я тут помиляюся, вірячи у безсмертя людської душі, то помиляюся я охоче і не прагну, аби мене позбавляли цієї помилки, яка втішає мене, допоки я живий» [там само, с. 9].

Деякі філософи стверджують, що смерть може бути дуже корисною, адже усвідомлення того, що життя є кінцевим, навчає людину цінувати свій життєвий час [10].

«Якби не було смерті, то ми б ніколи не усвідомили цінності та унікальності власного буття», це один із висновків, якого дійшла М. Шумка у статті «Танатологічна проблема в історії філософії» [13, с. 100].

Спробуємо схарактеризувати час і шанс на життя, які дано людині. Життя це, безсумнівно, найбільша подія для кожної людини. І всім, хто живе нині, неймовірно пощастило! Адже ті, хто жив до, їх уже немає, а ті, хто будуть жити після, їх ще немає. На даний час є тільки ті, хто живе зараз, тому пощастило саме їм! Адже якби зараз йшов, скажімо, 1000-й або 3000-й рік, тоді жили б зовсім інші люди, й тоді пощастило б саме їм. Те, що пощастило саме вам, хто читає цю статтю, можна гордити як про на 100% доконаний факт! Але давайте розберемося, які ж були шанси на те, що пощастить саме вам.

Яка була ймовірність того, що теперішній момент буття зараз випадає саме на Ваше (читача) життя (існування, усвідомлення себе)? (Під життям у цій статті маємо на увазі не життя нашого тіла, а усвідомлення себе як існуючого в цьому світі).

Розрахуємо ймовірність даної події на конкретному прикладі.

Для цього візьмемо якогось вигаданого містера Х, який народився скажімо у 2000-му році. І відведемо йому століття життя, 100 років.

Тобто, можна сказати, *життєва подія* (життя, усвідомлення себе) у містера Х випадає на сторіччя з 2000-го по 2100-й рік.

Будь-який рік, що випав у цей столітній період, доведеться на період життя містера Х, тобто є *сприятливим випадком* для його *життєвої події*. Ну а якби зараз випав будь-який рік столітнього періоду до 2000-го року, то наш містер Х ще не народився б, і життєвої події ще не настало б, тобто для *життєвої події* містера Х це був би несприятливий випадок. Те ж саме можна сказати і про будь-які роки столітніх періодів, які випадають після 2100-го, для *життєвої події* містера Х це був би несприятливий випадок.

Розрахуємо спочатку ймовірність *сприятливого випадку для життєвої події* містера Х при випаданні того чи іншого століття за незначний період часу як

для світобудови, скажімо із 3000-го року до н. е. і по 3000-й рік н. е.

Для наочності, відобразимо цей проміжок часу у вигляді відрізка довжиною 18 см і поді-

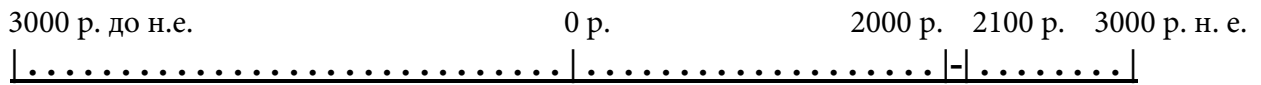

Рис. 1. Життєва подія містера Х (позначено: |-|)

Отже, наш відрізок часу поділений на 60 рівних проміжків, кожний з яких відповідає 100 рокам, у нашому випадку ці проміжки є *можливими випадками при випадінні того чи іншого століття*. І тільки один із 60-ти можливих випадків є *сприятливим випадком до життєвої події* містера Х, це період часу з 2000 по 2100 рр.

Ймовірність події розраховуємо за формулою:

$$P(a) = m/n,$$

де: P – це ймовірність, a – подія, m – число сприятливих випадків, n – загальна кількість усіх можливих випадків.

Відповідно до цього, ймовірність життєвої події містера Х при випадінні того чи іншого століття, в період з 3000-го року до н. е. по 3000-й рік дорівнює:

$$P(a) = 1/60 = 0,0167 \text{ або } 1,67\%.$$

Але час не обмежується нашим відрізком часу. Його можна продовжити як в одну сторону (у минуле), так і в іншу (у майбутнє) до нескінченності.

Розрахуємо ймовірність сприятливого випадку при випаданні того чи іншого століття до життєвої події містера Х за весь нескінченний період часу.

Тепер замість n (загальне число всіх можливих випадків) потрібно ставити знак нескінченності (∞), тому що в нескінченному періоді часу вийде і нескінченна кількість століть, тобто всіх можливих випадків n.

$$\text{Отримуємо: } P(a) = 1/\infty = >0 \text{ або } 0\%.$$

Іншими словами, *ймовірність того, що теперішній момент буття зараз випадає саме на Ваше життя (на усвідомлення себе) дорівнювала 0%*.

У теорії ймовірності неможливу подією називають подією, яка у результаті експерименту статися не може. Тобто подією, що не містить жодного елементарного результату. Ймовірність неможливої події дорівнює нулю. Однак із нульового значення ймовірності не впливає, що дана подія є неможливою [8].

Наш експеримент можна порівняти з випадковим вибором числа з нескінченного діапазону (від $-\infty$ до $+\infty$), де ймовірність вибору кожного конкретного числа має нульову ймовірність. Але в результаті відбудеться подія (вибереться число), ймовірність якого дорівнювала нулю.

При застосуванні ймовірнісних методів також вводять визначення *практично неможливої події*, ймовірність якої називають не вище певної наперед заданої величини [там само].

лимо його на 60 рівних частин, що відповідають 100-річним періодам. Три міліметра відрізка в нашому випадку дорівнюють 100 рокам часового періоду (рис.1):

Практично достовірною подією називають подією, ймовірність якої не більше ніж на значення допустимої похибки відрізняється від 1 [2].

Подія, протилежна неможливій, є достовірною подією [8].

Подія в нашому експерименті має нульову ймовірність, тобто це менше будь-якої можливої наперед заданої величини більшої нуля.

У нашому експерименті – це *практично неможлива подія*. Той же результат буде, якщо в нашій формулі $P(a) = m/n$ замість m (число сприятливих результатів) підставити будь-яку константу (k): $P(a) = m/n = k/\infty = >0$ або 0% .

Єдиний варіант, коли наша формула підрахунку ймовірності дасть не нульовий результат, якщо m (кількість сприятливих результатів) дорівнюватиме n (кількість усіх можливих результатів).

Іншими словами, при випадінні будь-якого (до нескінченності) того чи іншого року, успішний результат буде випадати завжди (і так само до нескінченності), який би рік зараз не йшов.

$$\text{У такому разі отримуємо: } P(a) = m/n = n/n = 1 \text{ або } 100\%.$$

Тобто, *ймовірність того, що теперішній момент буття зараз випадає саме на Ваше життя (на усвідомлення себе) дорівнює 100%*.

Отже, доконаний факт по одній формулі мав шанс відбутися 0% , а за іншою – 100% . Друга формула передбачає, не важливо у якій формі існування, але якщо усвідомлюємо себе зараз, то ми усвідомлювали, і будемо усвідомлювати себе завжди.

Далі розглянемо поняття «простір», під яким будемо мати на увазі наше фізичне тіло. Припустимо, що людина це лише його плоть і нічого більше.

Тоді наше існування (життя, усвідомлення себе) цілком і повністю залежить від того, чи з'явиться на світ наше тіло. Порахуємо ймовірність появи на світ будь-якої конкретно взятої людини (наприклад, знову ж нашого містера Х), його плоти й крові. Для цього також можна брати певний період часу, ну, наприклад, життя батьків містера Х до його народження й обчислити вірогідність появи містера Х на світ. Але перед таким підрахунком давайте багаторазово (якщо не нескінченно багаторазово) збільшимо шанси появи на світ містера Х.

Для цього відкинемо в сторону всі щасливі й нещасливі життєві випадковості, які могли б призвести до того,

що батьки містера Х просто не зустрінуться в певному місці й часі, а може й взагалі ніколи не зустрінуться. Залишимо такий підрахунок для людей із гарною фантазією, вони можуть придумати нескінченне число таких випадків, які зведуть шанси на зустріч батьків містера Х до нуля, все залежить від вигадки і фантазії.

Окремо хотілося б згадати про харчування мами містера Х. Якби вона, скажімо, почала дотримуватися будь-якої дієти і не вживала б деяких продуктів, будівельний матеріал для тіла містера Х уже відрізнявся б, і на світ з'явилося б уже трохи інше тіло. У цьому випадку це був би все той же містер Х або вже інша людина, з іншою свідомістю? Якщо вже інша людина, то де ж може бути та межа, коли на світ з'явиться не містер Х? У багатоденній дієті, в одному сніданку, в одній з'їденій ложці ...?

Але дамо більше шансів тілу містера Х з'явитися на світ і залишимо такі випадковості в стороні. Порахуємо без фантазії, а спираючись лише на суху статистику...

Для того, щоб з'явилося на світ саме тіло містера Х, для початку необхідно, щоб певну яйцеклітину його мами зустрів певний сперматозоїд його тата, і ніяк інакше! В іншому випадку будівельний матеріал буде вже інший і на світ з'явиться інше тіло, схоже, але інше (можливо

це буде його брат, а можливо і його сестра). При народженні в організмі жінки є приблизно 400 тис. незрілих первинних статевих клітин, які починають розвиватися в період статевого дозрівання [4, с. 194].

У чоловіків із періоду статевого дозрівання сперматозоїди виробляються постійно. Їхня загальна вироблена кількість індивідуальна і залежить від здоров'я, тривалості життя, способу життя. За деякими теоретичними обчисленнями загальне, вироблене за все життя, число сперматозоїдів може доходити до 18 трильйонів [1, с. 31].

Тепер порахуємо, які шанси однієї певної незрілої статевої клітини дозріти і зустріти один певний сперматозоїд із скажімо 1 трлн., вироблених протягом життя.

Отримуємо: $P(a) = 1/400\ 000 \cdot 1000\ 000\ 000\ 000 = 0,00000000000000000025$ або $0,000000000000000025\%$

Як вам такі шанси?

Щоб не було так сумно, давайте знову збільшимо шанси появи на світ містера Х й уявімо, що все-таки в потрібний час і в потрібному місці виявилася саме та, яка цікавить нас яйцеклітина і саме той, що цікавить нас сперматозоїд був у тому еякуляті. Норми показників еякуляту, згідно з рекомендаціями Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я (ВООЗ) 2010 р. [11] (табл. 1):

Таблиця 1

Норми показників еякуляту, згідно з рекомендаціями ВООЗ

Показник	Значення
Обсяг еякуляту, мл	1,5 мл і більше
Загальна кількість сперматозоїдів, млн.	39 і більше
Концентрація сперматозоїдів, млн. в 1 мл	15 і більше
Сперматозоїдів із прогресивним рухом, %	32 і більше
Загальна рухливість сперматозоїдів, %	40 і більше
Життєздатність, %	58 і більше
Морфологія: нормальних форм, %	4 і більше

Давайте і тут збільшимо шанси й уявімо, що наш, той самий сперматозоїд, виявився у числі рухомих, життєздатних і з нормальною морфологією. Округлимо отримане число для простішого підрахунку до 1 мільйона.

Отримаємо: $P(a) = 1/1000000 = 0,000001$ або $0,0001\%$.

І це при всьому нашому прагненні збільшити шанси і не враховувати інші нескінченно можливі фактори!

Але ж для того, щоб мати, хоча б такі шанси, потрібно, щоб спочатку з'явилися тато і мама містера Х, дідусі та бабусі, прадідусі й прабабусі і т. д. При цьому, щоб підрахувати шанси містера Х з'явитися на світ, доведеться шанси появи на світ його тата і мами, дідусів і бабусь, прадідусів і прабабусь і т. д. помножити між собою! І це при тому, що можемо як завгодно заглиблюватися в часі, знову ж таки до нескінченності. Адже навіть до появи життя на Землі могли трапитись різноманітні події,

що призвели б до негативного сценарію, і життя могло взагалі не з'явитися.

Наприклад, будь-яке небесне тіло, відхилившись від своєї траєкторії руху під впливом, скажімо гравітації іншого небесного тіла або інших факторів, могло зіткнутися (або навпаки не зіткнутися) із Землею, і всі процеси пішли б за іншим сценарієм. Цілком могли трапитися і події, які поставили б під сумнів появу і самої Землі і т. д. Але так далеко заглиблюватися в деталі при підрахунку ймовірності появи на світ містера Х не має сенсу, і так зрозуміло, що чим далі віддалятися в часі, тим з більшим прискоренням шанси на народження містера Х будуть прагнути до нуля.

Цей наш експеримент можемо порівняти з підкиданням кубика (тільки в нашому випадку граней має бути не 6, а набагато більше) нескінченне число разів (за ча-

сом від $-\infty$ і до народження містера X). При цьому, після кожного кидка кубик повинен випадати сприятливою для народження містера X стороною, наприклад, стороною з одиницею. Якщо кубик, хоч раз впав би інакше, образно кажучи, містер X не з'явився б на світ.

Ця наша подія так само буде мати нульову ймовірність і відобразиться формулою: $P(a) = 1/\infty = >0$ або 0%.

Отже, поява на світ будь-якої конкретно взятої людини була знову таки *практично неможливою подією!*

І знову вам, хто читає цю статтю, неймовірно пощастило, ви ж тут і існуєте! Як таке може бути?! Відповідь очевидна. Просто тіло для нашого існування має таке ж значення, як і ймовірність, з якою воно з'явилося на світ, тобто 0! Якесь тіло повинно було народитися, а вже яке, абсолютно не важливо, це не має ніякого значення для нашого існування! Не має значення, які яйцеклітина і сперматозоїд зустрінуться, і яка плоть з'явиться, важливо лише те, чия душа його займе!

Виходить, якщо ототожнювати себе тільки зі своїм конкретно взятим тілом, то шанси на існування рівні 0. Ну а якщо первинна у нас все-таки безсмертна душа, то зовсім не важливо, яке з'явилося тіло, та й чи з'явилося воно взагалі, в тій чи іншій формі (тілесній чи поза тілом) у нас стовідсоткові шанси на існування.

Розглянувши окремо «час» і «простір», перейдемо до розгляду загальної «події», при якій ви існуєте тут і зараз. Для того, щоб ви (читачі) зараз існували, потрібно було, щоб і тіло з'явилося, і теперішній момент буття зараз випав на даний час, на час вашого життя зараз! Розрахуємо ймовірність успішного результату загальної події. Для цього позначимо деякі поняття.

Під подією №1 розуміємо випадіння теперішнього моменту буття зараз на даний час, на час вашого життя зараз; під подією №2 – появу нашого фізичного тіла; під загальною подією – ваше існування зараз, тобто успішний результат і події №1 і події №2.

Для того, щоб розрахувати ймовірність успішного результату події, при якій має відбутися і подія №1, і подія №2, потрібно помножити ймовірність успішного результату події №1 на ймовірність успішного результату події №2.

Тобто: $P(o) = P(c1)*P(c2)$, де: P – це ймовірність, o – загальна подія, c1 – подія №1, c2 – подія №2.

Розрахуємо ймовірність загальної події в двох варіантах.

І. *Припустимо що первинне тіло і людина це лише плоть і нічого більше.*

У такому випадку, зі змісту даної статті виходить, що $P(c1)$ і $P(c2)$ дорівнюють 0. І ймовірність загальної події буде дорівнювати: $P(o) = P(c1)*P(c2) = 0*0 = 0$ або 0%

А це означає, що навіть, якщо б сталося диво, і *практично неможливе* стало можливим, а саме, відбулася б одна з подій з нульовою ймовірністю, то ймовірність

позитивного результату для загальної події все одно дорівнювала б 0! Тобто загальна подія все одно залишилася б *практично неможливою подією*.

Але Ви (читач) існуєте тут і зараз, і це на 100% dokonаний факт! А по цій формулі на це була ймовірність рівна $0*0 = 0$.

Чи можливо повірити в таку удачу?

ІІ. Тепер припустимо, що первинна безсмертна душа.

У такому випадку, зі змісту даної статті виходить, що $P(c1)$ і $P(c2)$ дорівнюють 1. І ймовірність загальної події буде дорівнювати:

$P(o) = P(c1)*P(c2) = 1*1 = 1$ або 100%

За цією формулою dokonаний факт мав стовідсоткову ймовірність статися.

Висновки. Отже, маємо дві взаємовиключні формули. За однією з них подія, що сталася, мала ймовірність успішного результату рівну:

$P(o) = P(c1)*P(c2) = 0*0 = 0$ або 0%, а по другій:

$P(o) = P(c1)*P(c2) = 1*1 = 1$ або 100%.

Звідси можемо зробити висновок, що *практично достовірною подією* є той факт, що правильна друга формула. А вона передбачає, що не важливо, в якій формі існування, але якщо усвідомлюємо себе зараз, то ми усвідомлювали і будемо усвідомлювати себе завжди.

Так само як і все існуюче навколо, самосвідомість не виникає з нізвідки і не зникає в нікуди, вона лише набуває нової форми.

📖 Список використаних джерел

1. Доминик Л., Режи Б. Анатомия и физиология человека в цифрах. Москва : Изд. Дом «КРОН-ПРЕСС», 1995. 128 с. URL : https://issuu.com/radiographia/docs/anatomiya_i_fiziologiya_cheloveka_v_cifrah
2. Достоверное событие. Материал из Википедии – свободной энциклопедии. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%8B%D1%82%D0%B8%D0%B5
3. Жизнь после жизни (книга, Муди). Материал из Википедии – свободной энциклопедии. URL : [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8C_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B5_%D0%B6%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B8_\(%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0_%D0%9C%D1%83%D0%B4%D0%B8\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8C_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B5_%D0%B6%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B8_(%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0_%D0%9C%D1%83%D0%B4%D0%B8))
4. Задорожний К. М. Біологія : підруч. для 8 класу загальноосвіт. навч. закл. Харків : Ранок, 2016. 240 с.
5. Кульченко В. П., Гнатюк Т. А. Феномени сенсу життя, смерті та безсмертя в ретроспективі світової філософської думки. Гілея : наук. вісник. 2015. Вип. 103. С. 127–129. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_103_35
6. Легун О. М. Сенс життя і філософія смерті. *Проблеми сучасної психології*. 2013. Вип. 20. С. 293–304.
7. Макдугалл, Дункан. Материал из Википедии – свободной энциклопедии. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B4%D1%83%D0%B3%D0%B0%D0%BB_%D0%94%D1%83%D0%BD%D0%BA%D0%B0%D0%BD
8. Невозможное событие. Материал из Википедии – свободной энциклопедии. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%8B%D1%82%D0%B8%D0%B5
9. Околосмертные переживания. Материал из Википедии – свободной энциклопедии. URL : https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BC%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F
10. Согомонов Ю. В. О смысле жизни. Баку, 1964. 315 с.

11. Спермограмма. Материал из Википедии – свободной энциклопедии. URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0>
12. Цицерон. О старости. О дружбе. Об обязанностях. Москва : Наука, 1993. 248 с.
13. Шумка М. Танатологічна проблема в історії філософії. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філософія*. 2017. Вип. 20. С. 96–101. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2017_20_20
6. *Makdugall, Duncan. Material iz Vikipedii – svobodnoi entciklopedii*. Retrieved from <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B4%D1%83%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%BB,%D0%94%D1%83%D0%BD%D0%BA%D0%B0%D0%BD> [in Russian].
7. *Nevozmozhnoe sobytje. Material iz Vikipedii – svobodnoi entciklopedii*. Retrieved from https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%B5%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%8B%D1%82%D0%B8%D0%B5 [in Russian].

References

1. Dominik, L., Rezhi, B. (1995). *Anatomiia i fiziologija cheloveka v tcihrakh*. Moskva: Izd. Dom "KRON-PRESS". Retrieved from https://issuu.com/radiographia/docs/anatomiya_i_fiziologija_cheloveka_v_tcihrakh [in Russian].
2. *Dostovernoe sobytje. Material iz Vikipedii – svobodnoi entciklopedii*. Retrieved from https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%8B%D1%82%D0%B8%D0%B5 [in Russian].
3. *Zhizn posle zhizni (kniga, Mudi). Material iz Vikipedii – svobodnoi entciklopedii*. Retrieved from https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%96%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8C_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B5_%D0%B6%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B8_%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%B3%D0%B0,%D0%9C%D1%83%D0%B4%D0%B8 [in Russian].
4. Zadorozhnyi, K. M. (2016). *Biologija: pidruch. dlja 8 klasu zahalnoosvit. navch. zakl.* Kharkiv: Ranok [in Ukrainian].
5. Kulenko, V.P., & Hnatiuk, T.A. (2015). Fenomeny sensu zhyttia, smerti i bezsmertia v retrospektivi svitovoi filosofskoi dumky. *Hileia: nauk. visnyk*, 103, 127-129. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_103_35 [in Ukrainian].
- Lehun, O. M. (2013). Sens zhyttia i filosofia smerti. *Problemy suchasnoi psykholohii*, 20, 293-304 [in Ukrainian].
8. *Okolosmertnye perezhivaniia. Material iz Vikipedii – svobodnoi entciklopedii*. Retrieved from https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BC%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%BD%D1%8B%D0%B5_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F [in Russian].
9. Sogomonov, Iu. V. (1964). *O smysle zhizni*. Baku [in Russian].
10. *Spermoogramma. Material iz Vikipedii – svobodnoi entciklopedii*. Retrieved from <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0> [in Russian].
11. *Tcitseron. O starosti. O družbe. Ob obiazannostiakh*. Moskva: Nauka [in Russian].
12. Shumka, M. (2017). Tanatolohichna problema v istorii filosofii. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seria: Filosofija*, 20, 96-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoafs_2017_20_20 [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 11.11.2019

Стеценко Богдан. Доказательство бессмертия души или «что первично, дух или материя?»: философский аспект.

Ⓐ С помощью теории вероятности доказано, что если человек представляет собой лишь физическое тело, то вероятность его существования в данном времени и пространстве равна 0%, ну а если у человека есть первичной всё же бессмертная душа, то вероятность его существования в данном времени и пространстве равна 100%.

Ключевые слова: доказательство бессмертия души; бессмертие; душа; реинкарнация; время; шанс; пространство; событие

Stetsenko Bogdan. Proof of the Immortality of the Soul or «What is Primary, Spirit or Matter?»: philosophical aspect.

Ⓢ Using the theory of probability, it is proved that if a person is only a physical body, then the probability of its existence in this time and space is 0%, but if a person is a primary still immortal soul, then the probability of its existence in this time and space is 100%.

Key words: proof of immortality of the soul; immortality; soul; reincarnation; time; chance; space; event

Стеценко Богдан Вікторович, підприємець з геофізичних досліджень у свердловинах, ФОП Стеценко Б. В.

E-mail: bnstetsenko@gmail.com